

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Oponent práce

Autorka práce: Michaela Čečková

Studijní program: Učitelství českého jazyka pro 2. stupeň základní školy a střední školy

Název práce: Rozvíjení sociální a personální kompetence prostřednictvím kanonických literárních děl na gymnáziu

Vedoucí práce: Mgr. Filip Komberec, Ph.D.

Oponentka práce: PhDr. Veronika Laufková, Ph.D.

A. Požadované náležitosti závěrečné práce:

Legenda: ztučněný text v příslušném poli vyjadřuje hodnocení posuzovatelem.

	A	B	C	N
1. Cíl/e	Jasně formulované a adekvátní typu a charakteru práce.	Drobné nedostatky v obsahové a/nebo funkční formulaci.	Nefunkční formulace formálně (např. příliš obecná) i obsahově.	Není formulován.
2. Práce s informačními zdroji, dodržení formálních pravidel.	Reprezentativní zdroje (množství a kvalita, aktuálnost, příp. zahraniční zdroje, vhodně vybrány a správně citovány dle zvolené citační normy.	Nedostatek zahraničních zdrojů. Nezřetelné oddělení převzatého a vlastního, drobné nedostatky v citacích a seznamu literatury.	Chybějící odkazy, nepřesné, nesprávně uváděné infor. zdroje, seznam liter. neodpovídá citacím apod.	Nevyhovuje.
3. Úroveň jazykového projevu	Vhodná pravopisná a stylistická úroveň.	Místy neadekvátní vyjadřování ve vztahu k charakteru odborného textu. Drobné nedostatky v interpunkci, drobnosti v citacích.	Výraznější nedostatky, např.:	Nevyhovuje.
4. Závěr	Shrnuje práci jako celek, přesahuje obsah DP v jeho hlubší reflexi a hodnocení, reaguje na cíle, obsahuje argumentované stanovisko autora.	Mezi A a C.	Popisuje obsah, neobsahuje širší reflexi problému, nehodnotí nebo neobsahuje stanovisko autora, neváže se k cíli.	Není formulován.
5. Formální náležitosti (abstrakt, klíčová slova, rozsah)	Ano	Neúplné:	DOPLNIT při obhajobě:	Nevyhovuje.

B. Kvalita závěrečné práce:

Legenda: ztučněné písmeno vyjadřuje hodnocení posuzovatelem: A = kvalitní zpracování, B = dílčí nedostatky, C = závažnější nedostatky, N = nevhovuje, NP = nelze posoudit

¹ Jako předloha pro kritéria a hodnocení sloužila šablona Katedry preprimární a primární pedagogiky PedF UK. Děkujeme za možnost její úpravy a využívání.

Kritérium					
Orientace v pojednávané problematice, v níž se odráží znalost relevantních pramenů a odborné literatury.	A	B	C	N	NP
Úroveň odbornosti textu včetně používání odborné terminologie a dovednosti vymezit problém k řešení. Terminologie je korektní a jednotná.	A	B	C	N	NP
Logická struktura výkladu, návaznost jednotlivých kapitol, obsah vytváří logický celek.	A	B	C	N	NP
Funkční provázanost teoretické a empirické/praktické části, pokud mají práce tuto strukturu.	A	B	C	N	NP

Kritérium					
Popis metodologie: popis metod, analýzy, a/nebo zdůvodnění empirických postupů aj. ve vztahu k cílům práce.	A	B	C	N	NP
Úroveň interpretačních (interpretačně-analytických) dovedností, schopnost reflexe tématu či získaných dat.	A	B	C	N	NP
Originalita zpracování: zpracování práce svědčí o tvůrčím zaujetí autora a jeho samostatném uvažování o řešení problematice.	A	B	C	N	NP

C. Slovní hodnocení a sdělení autorovi/autorce závěrečné práce:

Posuzovaná diplomová práce se věnuje cennému tématu, kterým je rozvoj sociální a personální kompetence prostřednictvím kanonických literárních děl. Z práce je patrný velký autorčin zájem o téma a nadšení, se kterým závěrečnou práci, zejména její praktickou část, zpracovávala.

Práce je rozdělena standardně na teoretickou a praktickou část. Z práce je patrné, že autorka chtěla zprostředkovat téma své práce jazykem přístupným čtenářům a snažila se být maximálně autentická, což velmi oceňuji. Ale užíváním místy familiárního tónu (zejména v teoretické části) je to spíše na škodu odbornému textu, kterým diplomová práce bezpochyby je.

Teoretická část čítá pouhých cca 15 stran, ale rozdělení do kapitol je funkční. Této části by prospělo jasné teoretické vymezení sociální a personální kompetence odborným jazykem – včetně východisek zahraničních. Chybí také vazba na Strategii vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, kde se klade důraz na „kompetence pro osobní, občanský a profesní život“. Autorka sice v úvodu zmiňuje, že vysvětlí, proč je důležité učit (se) kompetenci sociální a personální a proč (a jak) literaturu k tomuto učení využívat, ale odpovědi na tyto otázky, podložené relevantní literaturou, spíše nedostáváme. Kapitola věnovaná literárnímu kánonu vychází z četné a relevantní literatury, ale působí poněkud chaoticky uspořádána – poměrně záhy jsme seznámeni s dílčími výsledky Vojtíškovy výzkumu, na místo jasného vymezení literárního kánonu². Diplomantka však pracovala s relevantními a aktuálními zdroji domácími, což hodnotím velice kladně.

Cílem praktické části (která je značně rozsáhlejší, než je teoretická část, což svědčí o tom, že autorčin zájem je v aplikaci teoretických znalostí) je navrhnout, popsat a zhodnotit pět lekcí literární výchovy na gymnáziu. Lekce cílí na rozvoj sociální a personální kompetence a diplomantka pro ně volila kanonická literární díla: *Matka*, *Tramvaj do stanice Touha*, *O myších a lidech*, *Sophiina volba* a antické drama. Oceňuji přehlednost lekcí, jejich jasnou strukturu a reflexi. Autorka v nich prokazuje, že se orientuje v RVP GV, umí formulovat cíle lekce, lekce naplánovat dle konstruktivistického přístupu a zná mnoho metod RWCT, které se snaží uplatňovat ve vztahu ke stanoveným cílům lekce. Oceňuji rovněž zakomponování hloubkové struktury výuky (viz Šalamounová, 2017).

Z práce a příloh je patrné, že přípravě lekcí věnovala diplomantka mimořádnou pozornost a záleželo jí na kvalitě příprav a samotné realizaci. Práci by ještě prospělo detailnější zdůvodnění výběru textů (než jen informaci: „Za jediný klíč lze považovat, že jsem se naopak snažila zvolit díla, která přináší rozdílná témata a jiné životní situace“, s. 10) a charakteristika jejich didaktického potenciálu.

² Rozhodně by měla být zařazena i Špačková studie: Špaček, O. (2020). Kulturní kapitál a maturitní zkouška: analýza školních seznamů literárních děl. *Orbis scholae*, 14(3), 55–71. a Schacherlova studie: Schacherl, M. (2023). Národní a světová literatura v obsahových standardech v Česku a na Slovensku. *O dieťaťi, jazyku, literatúre*, 11(1), 78–86.

Reflexe realizovaných lekcí je pečlivá – autorka vychází ze zpětné vazby od žáků, vlastní autoevaluace a formuluje na základě těchto zjištění i alterace lekce.

Měřit a hodnotit rozvoj sociální a personální kompetence u žáků nebylo autorčiným primárním cílem, ani na to nemáme vhodné nástroje, proto nemůžeme s jistotou tvrdit, zda a nakolik u žáků došlo k rozvoji klíčových kompetencí – můžeme to jen tušit či odhadovat z žakovských subjektivních reflexí. Co je ale z dat získaných od žáků patrné, je motivace k četbě. Autorce se podařilo skrze naplánované lekce podpořit motivaci žáků k četbě a snad i prohloubit jejich přemýšlení nad četbou (o literárních textech, ale také o nich samotných). To považuji za nesmírně cenné.

D. Otázky k obhajobě

1. Definiujte na základě odborné literatury sociální a personální kompetenci a uveďte (opět na základě relevantní odborné literatury), proč je důležité učit (se) kompetenci sociální a personální.
2. Na straně 20 uvádíte: „Nad postojovými cíli, což je trochu jiná kategorie než postojové žebříčky, ale úzce spolu souvisí“. Mohla byste oba pojmy, s oporou v odborné literatuře objasnit a vysvětlit, jak jim rozumíte?
3. Několikrát zmiňujete, že Vaším cílem není žákům pouze předávat fakta, ale chtěla byste docílit i toho, že témata, která budete ve svých hodinách předkládat, budou žáky formovat i v lidském hledisku (s. 22). Jak tento Váš záměr souvisí s nejnovějšími poznatky současné kognitivní vědy, event. kognitivní literární vědy?
4. V lekci empatie (Matka) na straně 69 v žakovské reflexi uvádíte, že žáci si nejčastěji představují postavy v akci (dvacet žáků) a následně se do nich vžívají (sedmáct žáků). Jak jste si toto vyhodnotila? Zejména v souvislosti s poznatky Vámi citované Nikolajevové (2014), že identifikace s postavou je spíše něco, co je třeba překonat než přijmout, resp. fikce nám umožňuje proniknout do myslí jiných lidí za předpokladu, že se do nich neponoříme; neboť pokud ano, nemůžeme je náležitě posoudit. Na rozdíl od sebestředné, pohlcující identifikace je empatická identifikace žádoucí sociální dovedností, která zahrnuje schopnost porozumět myslím ostatních lidí, aniž byste sdíleli jejich názory nebo, což je důležitější, jejich emocionální zážitky“ (Nikolajeva, 2014, s. 85).

Předložená práce splňuje požadavky kladené na tento typ prací a všechny dokumenty, na které systémy Theses.cz a Turnitin poukazují, jsou řádně citovány.

Práci doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 14.5.2024

Podpis